

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΖΥΓΟΜΑΛΑ

Ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος, ἰδίᾳ δ' ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς τῆς θρησκευτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως ἐν ἣ διατελεῖ ὅν τότε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀπαντῶσιν ἐν ἄλλοις δύο συμπαθεῖς ἄνδρες ὁ Ἰωάννης Ζυγομαλᾶς καὶ ὁ υἱὸς τούτου Θεοδόσιος, ὡς δύο τύποι ἑλληνικοὶ ἀπεικονίζοντες τὸν λόγιον τῶν χρόνων ἐκείνων Ἕλληνα, τὸν εὐσεβῆ χριστιανόν, τὸν ἐραστὴν τῆς ἀρχαιότητος, τὸν συναισθανόμενον τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας δόξης καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ πάσχοντα ἐπὶ τῇ ἀμαθείᾳ τῶν χρόνων του, τὸν οὐδὲν δὲ δυνάμενον νὰ πράξῃ ἢ μόνον ἐν γραφῇ δι' ἐπιφωνήσεων καὶ στεναγμῶν νὰ ἐκχύσῃ τὸν μύχιον αὐτοῦ πόνον ταλανίζων τὴν κατάστασιν ἐκείνην τοῦ ζόφου καὶ τῆς δουλοσύνης.

Τῶν ἀνδρῶν τούτων τὸν βίον, περιλαμβάνοντα ὑπὲρ τὴν μίαν ἑκατονταετηρίδα (1498—1614) περιέσσωσε πλείοτερον παντός ἄλλου τῶν συγχρόνων ὁ Γερμανὸς καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς φιλολογίας ἐν Τυβίγγῃ Μαρτίνος Κρούσιος (1526—1607). Ὁ ἀνὴρ οὗτος, φιλελληνὸς ὤψατος τὴν γνώμην ὧν, συνῆψε πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένοντας δύο τούτους λόγιους Ἕλληνας, ὧν ὁ μὲν Ἰωάννης Ζυγομαλᾶς ἱερεὺς ἦτο ῥήτωρ, ὁ δὲ υἱὸς τούτου Θεοδόσιος πρωτονοτᾶριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀλληλογραφίαν, ζητῶν ποικίλας καὶ διαφόρους εἰδήσεις περὶ τῶν πόλεων, τῆς γλώσσης, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς καταστάσεως ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος, ἀγνώστου τέως οὐσης εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, εἰς ἃς οἱ εἰρημένοι λόγιοι ἀπεκρίνοντο. Τὰς πλείστας δὲ τῶν ἀποκρίσεων αὐτῶν ὁ Κρούσιος ἐδημοσίευσεν ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ μετ' ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων λογίων, συνοδεύσας ταύτας μετ' ὑπομνημάτων καὶ σχολίων, ἐν βιβλίῳ, ὅπερ ἐξετυπώθη ἐν Βασιλείᾳ τῷ 1584 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Τουρκογραικία. Τὸ βιβλίον τοῦτο κατέστησε γνωστὴν εἰς τοὺς σοφοὺς τῆς Δύσεως τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, τὸν σύνδεσμον τῆς δημῶδους γλώσσης τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ἀπεκάλυψεν, ὡς γράφει ὁ ἱστορικὸς Hertzberg, ὅτι ὑπῆρχεν ἑλληνικὸς λαὸς, καὶ Ἀθῆναι διασώζουσαι τὰ εἰρεῖπια τῆς ἀρχαιότητος. Αὐτὸς δ' ὁ Κρούσιος ἀποκρινόμενος εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλᾶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Τουρκογραικίας πεμφθεῖσαν, ἧς μέρη τινὰ ἐπέκρινεν ὁ Ζυγομαλᾶς, γράφει « Ἄ δὲ περὶ τῆς Τουρκογραικίας μέμφῃ, ἴσθι πᾶσαν τὴν βίβλον τούτην πᾶσι τοῖς ἐν Γερμανίᾳ πεπαιδευμένοις μεγάλως ἀρέσαι. Ἄγνωστα γὰρ πρότερον ἦν ἡμῖν τὰ τῶν Γραικῶν, καὶ ἐγνωστότερον ἐκ τῶν ὑμετέρων γραμμάτων συμπαθοῦμεν ὑμῖν... κτλ. »

Περίεργος δὲ θέλει φανῆ εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους μία τῶν ἐρωτήσεων τοῦ Κρούσιου, ἐρωτήσαντος τὸν Ζυγομαλᾶν ἐὰν ὑπάρχωσιν ἔτι αἱ πόλεις Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη, Ἰωάννινα, Νίκαια. Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἐρώτησιν ἀπαντῶν ὁ Θ. Ζυγομαλᾶς ἐν ἄλλοις ἐκφέρει τὴν εὐχὴν « Δῶν δὲ Θεὸς ποτε ἄνεσιν καὶ ἐλευθερίαν, τὴν τε εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν ». Ἡ εὐχὴ αὕτη ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀποκαταστάσεως τοῦ Γένους εἶνε, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἡ πρώτη ἐν βιβλίῳ ἀναγεγραμμένη μετὰ τὴν ἄλωσιν 1).

Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδ. Ζυγομαλᾶ δημοσιευθείσης ἐν τῇ Τουρκογραικίᾳ μνησθένοντι τινὰ περὶ τοῦ βίου τούτου καὶ τοῦ πατρὸς του Ἰωάννου. 2) Παραλείποντες ἐνταῦθα τὰς περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐπωνύμου εἰδήσεις, μὴ προτιθέμενοι νὰ γράψωμεν βιογραφίαν τῶν Ζυγομαλᾶ, σημειοῦμεν μόνον ὅτι ὁ Ἰωάννης Ζυγομαλᾶς ἦτο Ἀργεῖος τὴν καταγωγὴν, ἐγεννήθη δ' ἐν Νκυπλίῳ περὶ τὸ 1498. Ἐντεῦθεν δὲ μετόπισεν εἰς Κωνσταντινούπολιν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τῷ 1555 ὡς διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς, οὐδεὶς τότε αὐτῷ ὑπάρχοντος διδασκάλου ἀπενεμήθη δ' αὐτῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένῳ καὶ ἱερεῖ ὄντι τὸ ὄφικιον τοῦ ῥήτορος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐδίδαξε δὲ τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν, ἣν εἶγεν ἐκμάθει διατριψάς ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν Παταύῳ.

Υἱὸς τοῦ εἰρημένου Ἰωάννου ὑπῆρξεν ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς, ὅστις ἐγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ τῷ 1544, μετὰ τοῦ πατρὸς δὲ αὐτοῦ μεταβάς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐγένετο, ἄτε ἑλληνικῆς παιδείας καὶ οὗτος κατοχὸς, πρωτονοτᾶριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', τοῦ ἐπιλεγομένου Τρανοῦ, περὶ τὸ 1563. Ἐσταλῆ δὲ τῷ 1576 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου τούτου καὶ ὡς πατριαρχικὸς ἐξάρχος εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Τῷ 1578 ἐνομφεῦθη τὴν Εἰρήνην Μοσχίνην ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἀμφότεροι οἱ ἄνδρες οὗτοι, θεραποντες τῶν γραμμάτων, μνημονεύονται καὶ ὡς συγγραφεῖς διαφόρων πονημάτων. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης Ζυγομαλᾶς ἀναφέρεται ὡς πονήσας Ἐγχειρίδιον γραμματικῆς, Σημειώσεις εἰς Δημοσθένην, Ἐπιγράμματα τινὰ καὶ ἄλλα μικρότερα ἔργα, ὁ δὲ Θεοδόσιος Ἐκθεσιν περὶ ἐπισήμων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ μητροπόλεων, Περιοδείαν εἰς τὸ Αἰγαῖον, Περὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ τοῦ Ἀθωνος,

1) Ὅρα ἐμὴν μελέτην « Δανιὴλ Φιλιππίδης καὶ ἡ γεωγραφία αὐτοῦ » ἐν Ἐστία ἀριθ. 477, σελ. 131. 1885.

2) Κ. Σάθα, Νεοελλ. φιλολ. Σελ. 176 καὶ 183.

Ἱστορίαν πολιτικὴν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1391 μέχρι 1578, ἣτις ἐξεδόθη ἐν Τουρκοκρασίᾳ, ἀνεδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ Ἐμ. Βεκκέρου ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων τῷ 1849 μετὰ τῆς Πατριαρχικῆς ἱστορίας Κωνσταντινουπόλεως, ἣν αὐτὸς ἐπίσης ἐπεμψε τῷ Μαρτίνῳ Κρούσιῳ, θεωρουμένης δὲ ὡς γεγραμμένης ὑπὸ Μανουὴλ Μαλαζοῦ. Ὁ Θεοδ. Ζυγομαλάς ἔγραψεν ἐπίσης ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ἐν Τυβίγγῃ θεολόγων κατὰ κέλευσιν τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', ἐπίσης δὲ καὶ πολλὰς ἐπιστολάς πρὸς τὸν Κρούσιον, δι' ὧν ἀπάντηται εἰς τὰ ἐρωτήματα του.

Σημειωτέον δ' ἐστὶ ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες διατελοῦντες ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' ¹⁾ ἐν ὑπουργήμασι τοῦ πατριαρχείου, καὶ ὡς λογιότεροι τῶν χρόνων συνετέλεσαν, ἡγουμένου τοῦ πατριάρχου τούτου εἰς τὸ νὰ ἀποκρούσωσι τὰς γενομένας τότε προτάσεις τῶν Λουθηρανῶν πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς τὸ νὰ ὑπερκασιθῶσι τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐγγενῶς καὶ ἐντέχνως, καὶ οὐχὶ ἐν πνεύματι θρησκοληψίας, ὥστε νὰ διαρρήξωσι πάντα πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ καθηγητὰς τῆς ἑλληνικῆς καὶ θεολόγου δεσμῶν. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἀφορμῆς ἐγνώρισαν τὸν Στέφανον Γερλάχιον ἀκόλουθον ἱερέα Λουθηρανὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανῶ Β', διατρίψαντα ἐξ ἔτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καθὼς καὶ τὸν διαδεχθέντα τοῦτον Σαλομῶν Σβαίγκερ, ὃν οἱ Ἕλληνες ἐκάλουον Σιωπικὸν μεταφράσαντες τὸ ἐπώνυμόν του. Διὰ τούτων δὲ συνῆψαν σχέσεις ἐπιστολογραφίας πρὸς τὸν Μαρτίνον Κρούσιον (1575), οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, καὶ πρὸς ἄλλους μεθ' ὧν εἶχον ἀλληλογραφίαν ὑπὸ ἔποψιν μὲν θρησκευτικὴν συζητοῦντες τὰ περὶ δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ ἔποψιν δὲ φιλολογικὴν μεταδίδοντες αὐτοῖς, ἰδίᾳ δὲ τῷ Κρούσιῳ, σημειώσεις περὶ Ἑλλάδος καὶ ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀποστέλλοντες δὲ καὶ χειρόγραφα, ἅτινα ἀντέγραφον καὶ ἐφ' οἷς ἠμείβοντο. Ἐκ τῶν ἀποσταλέντων δ' ἔργων εἶνε καὶ ἡ μνημονευθεῖσα Πολιτικὴ ἱστορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, καὶ ἡ Πατριαρχικὴ ἱστορία τοῦ Μανουὴλ Μαλαζοῦ ἐν τῇ κοινῇ καὶ ἄλλα μικρότερα

Πάντα τ' ἀποσταλέντα ἐν τούτοις τῷ Κρούσιῳ καὶ Γερλάχιῳ καὶ ἄλλοις δὲν ἐδημοσιεύθησαν. Ἦτο δ' ἐπιθυμία πάντων τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν νὰ ἐγνώριζον, πλὴν τῶν ἐν Τουρκοκρασίᾳ καὶ ἄλλοις βιβλίοις δημοσιευθέντων καὶ τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ Ζυγομαλά

καὶ δὴ τινὰ μνημονευόμενα ὑπὸ συγγραφέων ὡς χειρόγραφα. Ὁ Δουκᾶγγιος ἐπὶ παραδείγματος πολλὰς λέξεις παρέλαβε διὰ τὸ λεξικὸν αὐτοῦ τοῦ παρακμαζόντος ἑλληνισμοῦ ἐκ τῆς Περιουδαίας εἰς τὸ Αἰγαῖον τοῦ Θεοδ. Ζυγομαλά, ἣν εὔρε χειρόγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐκ Στρασβούργου Ulr. Obrecht. Ἄλλ' ἔκτοτε ἠγνοεῖτο ἡ τύχη τοῦ χειρογράφου, περιεμένετο δὲ ἡ εὔρεσις καὶ ἐκδοσις αὐτοῦ τε καὶ ἄλλων ἔργων καὶ ἐπιστολῶν τῶν εἰρημένων λογίων.

Τὴν κοινὴν ταύτην ἐπιθυμίαν ἐπλήρωσεν ἐν πολλοῖς ὁ κ. Αἰμίλιος Λεγράνδ, οὗ τὸ ὄνομα ἀρίγνωτον παρ' ἡμῖν, διὰ τῆς ἐκδόσεως βιογραφικῶν σημειώσεων περὶ Ἰωάννου Ζυγομαλά καὶ Θεοδοσίου Ζυγομαλά, καὶ διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἀνεκδότων φροντισμάτων καὶ ἐπιστολῶν αὐτῶν ἐν βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas par Emille Legrand professeur à l' école des langues orientales. 1889.

Ἐν δηλώσει, ἣν προτάσει ὁ κ. Λεγράνδ τοῦ ἔργου του τούτου, ἀναφέρει ὅτι τὸ βιογραφικὸν αὐτὸ δοκίμιον, ἐν ᾧ συνέλεξεν ἐξ ἐκδομένων καὶ ἀνεκδότων πηγῶν πᾶν ὅ,τι ἀφείρα τὸν Ἰωάννην Ζυγομαλᾶν καὶ τὸν υἱὸν του τὸν Θεοδόσιον, δὲν θεωρεῖ ὡς πλήρη καὶ τελείαν μελίτην, πολλῶν ἐτι ὑπολειπομένων πρὸς συμπλήρωσιν. Οὐχ ἦττον τὸ νέον τοῦτο ἔργον τοῦ κ. Λεγράνδ, ζηλωτοῦ ἐνθέρμου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἱστορίας, προσθέτει νέαν πηγὴν, προσιτὴν παντί, εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀκμασάντων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν αὐτῆς. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ σὺν ταῖς βιογραφικαῖς σημειώσεσιν ὁ κ. Λεγράνδ ἀναδημοσιεύει ἐν μεταφρασεὶ γαλλικῇ τὸ δυσεύρετον ἡμερολόγιον τοῦ Λουθηρανῶ Στεφάνου Γερλαχίου ἐν ᾧ ἀφηγεῖται τὰ τῶν ἐνεργειῶν του παρὰ τῷ πατριάρχῃ, καὶ ἐν ᾧ ἐκθέτει τὰς μετὰ τοῦ Ι. Ζυγομαλά συνεντεύξεις του ἐνδιατρίβων περὶ μικρὰ καὶ ἀσημαντα, μὴ παραλιπὼν νὰ σημειώσῃ τὰ τῆς τροφῆς καὶ διαίτης τοῦ Ἰωάννου Ζυγομαλά, τὰ τῆς ἐνδυμασίας, τὰς σχέσεις του μετὰ τοῦ πατριάρχου, καὶ αὐτὴν ἐτι τὴν συμπεριφορὰν του καὶ τὰς ἐριθὰς μετὰ τῶν τέκνων του, ἐκθέτων πάντα ταῦτα μετ' εἰρωνείας καὶ δι' ὕψους φιλοκατηγόρου. Ὁ κ. Λεγράνδ εὐστόχως ἀναρεῖ πολλὰς τῶν κατηγοριῶν τούτων προερχομένων ἐκ πνεύματος μισαλλοδοξίας.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν Θεοδ. Ζυγομαλᾶν δημοσιεύει περιεργον περιγραφὴν τοῦ γαμου τούτου γεγραμμένην ὑπὸ τοῦ ἐτέρου Λουθηρανῶ ἱερέως τοῦ Σαλομῶν Σβαίγκερ, τὸ αὐτὸ ὕψος καὶ γλώσσαν καὶ τούτου μεταχειριζομένου εἰς τὴν περιγραφὴν του οἶαν ὁ Γερλάχιος. Σημειωτέον δ' ἐν-

1) Κ. Σάβα, Βιογραφικὸν σχεδιάσμα περὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β'.

ταῦθα ἐν παρόδῳ ὅτι ἐκ τῶν δύο τούτων δημοσιευμάτων, καὶ ἐκ σατύρας, τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Κερκυραῖος Ἀλέξανδρος Φόρτιος κατὰ τοῦ Θεοδ. Ζυγομαλά, φαίνεται ὅτι οὗτος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὅσον καὶ ἂν ἀπεικονίσθη ἐν πνεύματι· δυσμενεῖ ὁ βίος αὐτῶν, δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἐλαττωμάτων τινῶν, ἅτινα εἰς τὰς ὄψεις Λουθηρανῶν ἱερέων ἐπροξένουν ἐντύπωσιν.

Ἐν παραρτήματι δὲ ὁ κ. Λεγρὰνδ δημοσιεύει βίον τοῦ Σταυρακίου Μαλαζοῦ ἱερέως καὶ σκευοφύλακος τῆς μητροπόλεως Ναυπλίου, γεγραμμένον ὑπὸ Θεοδ. Ζυγομαλά, ὡσαύτως δημοσιεύει τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν Δρομολόγιον τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά, ἐξ οὗ ἔχει τις ν' ἀντλήσῃ ἱκανὰς περιέργους εἰδήσεις περὶ διαφόρων τόπων. Ἐπίσης ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ Ἰωάν. Ζυγομαλά πρὸς τὸν σακελλάριον τῆς μητροπόλεως Ζακύνθου (1549), πρὸς τὸν Ἰάκωβον Ἀνδρέου πραιπόσιτον καὶ καγκελλάριον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (1576), πρὸς τὸν ἱατρὸν τοῦ πατριαρχείου, καὶ πρὸς τὸν Ἐρμόδωρον Λήσταρχον. Ἐπίσης ἐπιστολὴν τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά πρὸς Στέφανον Γεραχίου (1581) καὶ πρὸς Μαξιμὸν Μαργουίνου (1600).

Ὡσαύτως δὲ δημοσιεύει ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου (1579) τοῦ Ἰε-

ρέμιου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, τοῦ Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, τοῦ Ἀρσενίου ἐπισκόπου Κορώνης, τοῦ Μαργουίνου, τοῦ Κρουσίου καὶ ἄλλων.

Πλὴν τούτων δὲ εἰδικῶς πραγματεύεται τὰ τοῦ βίου τοῦ Ἀνδρέου Δαρμαρίου ἐξ Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, ἐνός τῶν διασημοτέρων ἀντιγραφῶν χειρογράφων κατακειμένων εἰς ὅλας τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης.

Τοιοῦτον εἶνε ἐν συντόμῳ τὸ ὑποκείμενον τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. Λεγρὰνδ. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου ἔχομεν ἤδη πλήρη βιογραφίαν ἐκ γνωστῶν καὶ ἀνεκδότων πηγῶν τοῦ Ἰωάννου Ζυγομαλά καὶ τοῦ Θεοδοσίου σὺν ταύτῃ δὲ καὶ ἕτερα κείμενα ἀνέκδοτα, ἅτινα ἀποτελοῦσι σπουδαιοτάτην πηγήν τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἐπὶ ἑκατονταετηρίδος, ἐν ἧ αἰ πηγὰὶ δὲν εἶνε ἄφθονοι.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ κ. Λεγρὰνδ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Recueil de textes et de traductions, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ἡ Σχολὴ τῶν ἡμιλουμένων ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ Η' διεθνοῦς συνεδρίου τῶν ἀνατολιστῶν ἐν Στοκκόλμῃ τῷ 1889.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.

Ἡ ΞΑΝΘΗ ΠΛΕΞΙΔΑ

[ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ]

Εἶμαι Ξανθὴ, ἓνα ὥραϊο Ξανθὸ χροῖμα, ἂν θέλετε οὔτε πολὺ ἀνοιχτό, οὔτε πολὺ ζωηρό, οὔτε πολὺ κοκκινωπὸ, οὔτε πολὺ ξεπλυμένο. Μακρὰ καὶ πυκνὴ, πρώτης ποιότητος, μὲ μίαν λέξιν (ἂν καὶ ἡ ψεύτικαις πλεξίδες δὲν συνειθίζουσιν νὰ πᾶνεύονται) εἶμαι ἀλήθεια περιφνημῆ.

Μὴ σὰς περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν πῶς θέλω νὰ κάμω ῥε κ λ ἄμα τοῦ ἀφεντικοῦ μου! Κάθε ἄλλο καὶ τὸ ὄνομά του ὀλίγο μᾶς ἐνδιαφέρει, γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἀρχίζω τὴν ἱστορίαν μου χωρὶς νὰ πολυαργοπορῶ.

Ὅλη τὴν ἡμέρα ἔμενα κρεμασμένη εἰς τὸ παράθυρο τοῦ μαγαζιοῦ, καὶ βέβαια ἡ τύχη μου ἦταν νὰ τὴν ζηλεύῃ κανεὶς, ἀφοῦ ὅσοι περνοῦσαν ἀπ' ἐκεῖ ἐστέκοντο μ' ἀνοιχτὸ στόμα καὶ ἐκαμάρωναν τὴν ἐμμορφιά μου. — Ἐς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ἡ ψεύτικαις πλεξίδαις ἔχουν τὴν φιλοτιμίαν τους.

Πολλοὶ ἤθελαν νὰ μ' ἀγοράσουν. Τότε ὁ ἀφεντικός μου, πού καθὼς φαίνεται· περιμένα νὰ κερδήσῃ πολλά, ζήτησε μίαν πολὺ φουσκωμένη τιμὴν. Καὶ νὰ σὰς πῶ αὐτὸ πολὺ μ' ἐσύγχιζε, νὰ κάμνουν καὶ γιὰ μένα παζάρι καθὼς γιὰ τὰ ψεύτικα κατσαρά, πού τὰ θεωροῦσα δὲ κατώτερα μου.

Μία ἡμέρα, ἓνας κύριος ἠλικιωμένος, ἀφοῦ πρῶτα μὲ καμάρωσε καλὰ καλὰ, ἐμπῆκε Ἐς τὸ μαγαζὶ καὶ χωρὶς καμώματα μ' ἀγοράζει ἀμέσως. Καὶ ἐνῶ ὁ ἀφεντικός ἀπαλὰ ἀπαλὰ μ' ἔβαζεν ἐμὲ Ἐς τὸ κουτί τὸν ἄκουσα νὰ λέγῃ:

— Τέλος πάντων τὴν ξεφορτώθηκα! Πολὺ τὸ φοβούμουν μὴ μοῦ μείνῃ Ἐς τὴν καμποῦρά μου . . .

Γιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, αὐτὸ μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωσι, ἐνόμιζα πῶς ἐγεννήθηκα γιὰ νὰ μὲ βάξουν Ἐς τὸ κεφάλι καὶ ὄχι εἰς ταῖς καμπούραις. Ἀλλὰ δὲν εἶχα καὶ καιρὸ γιὰ σκέψεις, ὁ καῦμένος ὁ γεροντάκος μὲ ἐκρατοῦσε σφικτὰ καὶ πηγαίνοντας μουροῦριζε :

— Πόσο θὰ χαρῆ ἡ Ἀννίτσα! οὔτε τὸ φαντάσθηκε κἂν πῶς θὰ τῆς ἀγόραζα πλεξίδα πρέπει νὰ τὴν ἰδῇ ἔξαφνα θὰ τὴν βάλλω Ἐς τὸ τραπέζι ἀπο κάτω ἀπὸ τὴν πετσέτα τῆς! . . .

Ἡ Ἀννίτσα ἦτον ἓνα χαριτωμένο κορίτσι μὲ γαλὰνὰ μάτια καὶ κἂτι κόκκινα κόκκινα χεῖλη, ἀλλὰ τί κρῖμα! τὰ Ξανθὰ τῆς μαλλιά ἦταν κοντά, κοντά τῆς τὰ ἔκοψαν ἔπειτα ἀπὸ τὸν τύφο Ἀχ! μὲ τί χαρὰ μὲ ἐδέχθηκε! . . .

Μ' ἐκάρφωκε Ἐς τὸ ἐμμορφὸ τῆς κεφαλῆ καὶ ἐκρέμου κατὰ ἀπὸ τῆ λυγρῆ τῆς μέση. Πῶς μ' ἐφρόντιζε, πῶς μ' ἀγαποῦσεν ἡ Ἀννίτσα.

Μία ἡμέρα, ἡ καλλίτερα ἓνα βράδυ, μ' ἐστόλισε μὲ ἄσπρα λουλούδια καὶ τριαντοφυλλιαῖς κορδέλαις καὶ μὲ ἐκάρφωσε μὲ μίαν χαρὰ! Καθὼς ἐγλύστησα ἐπάνω εἰς τοὺς γυμνοὺς τῆς ὤμους, ἔκατάλαβα ὅτι θὰ ἐπηγαίναμε Ἐς τὸ χορὸ, καὶ δὲν ἐγλάσθηκα.

Ἦμουν ὑπερήφανη γιὰ τὴν Ἀννίτσα ὅλοι τὴν ἐκαμάρωναν.

Ἐκαμα ὁμως καὶ τὰς παρατηρήσεις μου: ὅλη τὴν βραδυὰ ἐχόρευε μ' ἓνα κάποιον Ζανῆ πολὺ ἐμμορ-